

ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ НОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Паустовська Т.І., к.е.н, ст. викладач кафедри економіки, організації та управління підприємствами. Криворізький національний університет

Вступ. Хоча з того моменту, коли розвинуті країни відкрили нову стадію цивілізації, минуло не так багато часу, проте вже почали поставати проблеми конкретизації природи і шляхів створення нового суспільства, яке називають і постіндустріальним, й інформаційним, і суспільством, побудованим на знаннях. Відомо, що згідно з цивілізаційним підходом уся історія людства становить єдність доіндустріальної (аграрної), індустріальної та постіндустріальної стадій суспільно-економічного прогресу. Тому нове суспільство, називати його індустріальним чи суспільством знань, за своїм історичним місцем і за своєю природою є постіндустріальним суспільством, тобто таким, яке настало після індустріального.

Питанням історичного шляху розвитку суспільства та проблемам щодо формування та практичних результатів і дій на його сучасному етапі приділялося багато уваги у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема Базилевич В.Д., Злупко С.М., Ковальчук В.М., Лазарович М.В., Лановик Б.Д., Сарай М.І., Маршалл А., Шумпетер Й. та інших. Але у даній темі залишається ще досить багато питань, які досліджені не остаточно або потребують доопрацювань.

Мета роботи. Розглянути та проаналізувати питання, які постають сьогодні, щодо конкретизації природи і шляхів творення нового суспільства, яке має різні назви та зміст, а тому викликає потребу в теоретичному аналізі.

Матеріали та методи. Для написання роботи використано літературні джерела історичного та економічного напрямку вітчизняних і зарубіжних дослідників як недалекого минулого, так і сучасних, які приділили досить серйозну увагу даним питанням. Серед них Чухно А.А., Леоненко П.М., Юхименко П.І., Стюарт Т.

Методи дослідження, які використовувалися при написанні роботи – історичний, логічний, аналізу та синтезу, діалектичний.

Результати. Історія свідчить, що фактори виробництва визначають не лише характер, а й назву суспільства. Коли поряд із землею і працею виник такий фактор, як капітал, то й суспільство стало капіталістичним. У сучасних умовах двоїста назва нового фактору виробництва – інформація та знання – означає, що ці поняття утворюють органічну єдність: знання поширюються через систему інформації, водночас зміст інформації становлять знання. Знання не можуть існувати поза системою інформації, а інформація без знань втрачає сенс. Швидка зміна подій нагадує калейдоскоп. Та ж історія свідчить, що промислова революція в Англії, яка започаткувала індустріальну епоху, має свою логіку створення машинного виробництва. Спочатку було створено ткацький верстат, який зумовив удосконалення техніки прядіння, а разом вони викликали до життя нову енергетичну силу – паровий двигун, що у свою чергу зумовило розвиток металургії та машинобудування. Але все це – складові становлення індустріального способу виробництва.

Є певна логіка розвитку науково-технічної революції кінця ХХ століття. Спочатку було освоєно виробництво напівпровідників, нових матеріалів (1970–1980 роки), потім – комп'ютерів (1980–1992 роки), технології передачі даних та Інтернет (1994–2000 роки), розвиток інформаційних технологій (інновації у технологіях обробки та аналізу інформації) тощо. Інформація та знання із самого початку були та є визначальними виробничими факторами нового суспільства. Ні інформація, ні знання не ділили між собою першість появи. Тому не можна схвалити спробу розділити їх виникнення у часі.

На користь цього висновку свідчить те, що в США за основу було взято співвідношення вартості традиційної промислової та інформаційної техніки (1991 рік), і це, відповідно, становило 107 млрд. дол. та 112 млрд. дол. Т. Стюарт говорить, що з тих пір компанії витрачають більше коштів на устаткування, необхідне для збирання, обробки, аналізу та поширення інформації, ніж на машини, які призначаються для штампування, різання, збирання, навантаження та іншого роду дій із матеріальними предметами. Тому вважається, що 1991 рік є «першим роком інформаційного віку» [1].

Нова економіка та нове суспільство мають багатий соціально-економічний зміст. Якщо машинна техніка в індустріальну епоху реалізовує та примножує головним чином фізичні сили людини, примушує робітника найматися, щоб здійснювати виробництво, то інформаційно-комунікаційні технології, комп'ютерна техніка реалізують і примножують можливості людського розуму. У новому суспільстві у працівникові поєднуються і його здатність до праці (робоча сила), і знання та досвід їх використання, що істотно змінює становище людини і у виробництві, і в суспільстві. Щоб бути носієм сучасних знань, людина повинна мати необмежені можливості для освіти – загальної і професійно-технічної, високі життєві умови та широкий доступ до культури, духовного зростання.

На відміну від індустріального суспільства, де панують матеріальне виробництво та матеріально-речова форма багатства, в інформаційному (постіндустріальному) суспільстві, у суспільстві знань, панують нематеріальне виробництво і нематеріальні форми багатства. Традиційно пізнання світу базується на індивідуальних наукових досягненнях. У новому суспільстві існує плюралізм форм власності на знання та інформацію і не можливо абсолютизувати якусь одну, навіть суспільну, форму власності [2, с.75–76].

Висновки. Отже, самі техніка і технологія виробництва зумовили виникнення якісно нових понять, пов'язаних з інтелектом, знаннями, професійно-технічними навичками, духовним зростанням людини, що визначає її нову роль і місце у виробництві та суспільстві. Людина стає не лише метою виробництва, а й його головним фактором. Водночас вона стає критерієм розвитку і економіки, і суспільства, адже чим кращі умови життя та праці, чим більш всебічно розвивається людина, тим багатші і людина, і суспільство.

Список літератури.

1. Стюарт Т. Интеллектуальный капитал: новый источник богатства организаций. Новая постиндустриальная волна на Западе. Москва, 1999. 375 с.
2. Чухно А.А., Юхименко П.І., Леоненко П.М. Сучасні економічні теорії: підручник. Київ, 2007. 878 с.